

DE WICHELROEDE
Gooi het kind niet weg met het badwater

drs. Erik W. Kasteleyn m.a.

Leusden, 11 juni 2014

MicroNano Future4Profit/Nano4SME

Meneer de voorzitter, dames en heren,

Het is mij een grote eer om voor u te mogen spreken op deze bijeenkomst.

Laat ik beginnen met mij aan u voor te stellen. Mijn naam is Erik Kasteleyn en ik heb geologie gestudeerd aan de Universiteit van Amsterdam. Aansluitend heb ik parapsychologie gestudeerd aan de Universiteit van Lugano. Zo'n dertig jaar geleden ontdekte ik per ongeluk dat ik kon wichelroedelopen. Vanaf die tijd bestudeer ik dit onderwerp zowel theoretisch als praktisch. Ik beschouw mijzelf als een aardwetenschapper, als een parapsycholoog en als een getrainde wichelroedeloper.

In het licht van de wetenschappelijke hightech van deze bijeenkomst van vandaag is het nuttig om op te merken dat de wichelroede kan worden gezien als de oudste sensortechnologie van de mensheid.

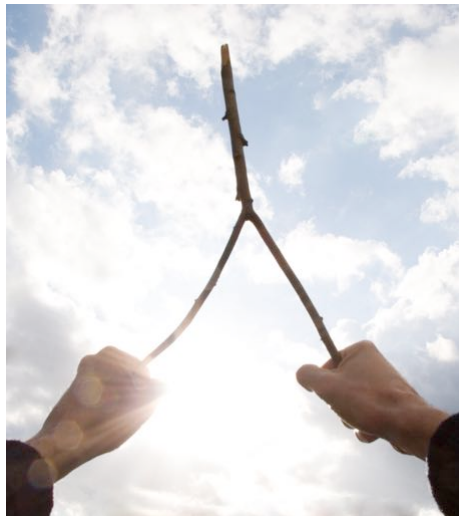
In mijn presentatie wil ik u een inleiding geven in de fascinerende wereld van de wichelroede. Deze lezing is gebaseerd op mijn boek 'Wetenschappelijk onderzoek wichelroedelopen en geopathie (1993).

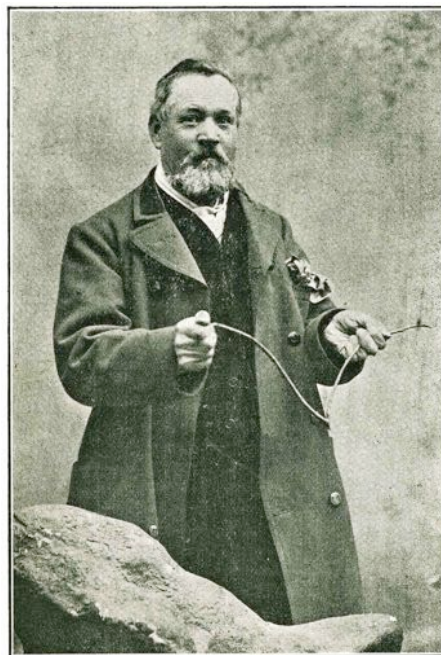
Mijn presentatie is opgebouwd rond de volgende vijf vragen:

1. Wat is een wichelroede en wat is een wichelroedeloper?
2. Hoe komt een geoloog ertoe te gaan wichelroedelopen?
3. Hoe werkt de wichelroede?
4. Hoe zit het met het kind en het badwater?
5. Heeft de wichelroede nog toekomst in onze moderne tijd?

1. De eerste vraag is: wat is een wichelroede en wat is een wichelroedeloper?

Traditioneel is de wichelroede een gevorkte (Y-vormige) tak van een boom of struik. De twee kanten van de gevorkte tak worden ieder in een hand gehouden, terwijl de derde kant (de stam van de Y-vorm) naar voren wijst.

De wichelroedeloper is de man/vrouw die de wichelroede in zijn/haar handen houdt. Zoals u in deze foto kunt zien, heeft deze meneer een wichelroede in zijn handen.

Oké, en hoe werkt dit systeem? Stel u voor dat we ons op het platteland bevinden en dat een boer een nieuwe drinkplek voor zijn vee nodig heeft. Maar waar moet er gegraven of geboord worden? Laten we de hulp vragen van de plaatselijk wichelroedeloper. Met de wichelroede in zijn hand loopt deze wichelroedeloper langzaam over het land. Op de meeste plaatsen gebeurt er niets, de wichelroede beweegt niet. Maar op een zekere plek begint de wichelroede te bewegen, krachtig rond te draaien. De ervaren wichelroedeloper weet nu dat hij de juiste plaats gevonden heeft om te graven of te gaan boren

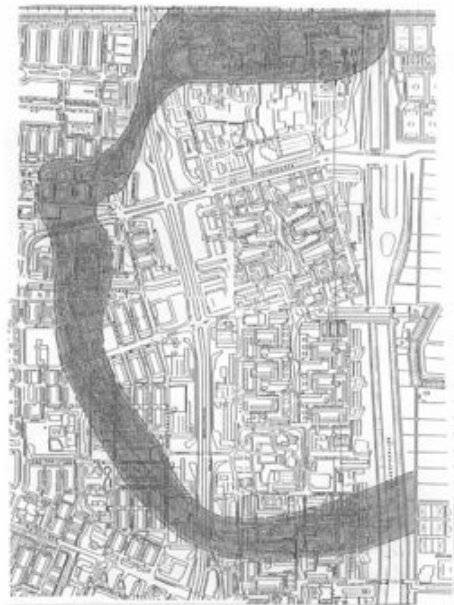
2. De tweede vraag is: Hoe komt een geoloog ertoe te gaan wichelroedelopen?

Dit onderwerp is voor mij begonnen toen ik in 1982 een bijvak hydrologie deed aan de Vrije Universiteit van Amsterdam. In een college vertelde de hoogleraar over zijn hydrologisch veldwerk in Portugal en merkte losjes op dat hij daar in contact was gekomen met wichelroedelopers. Als studenten dachten wij dat hij een grap maakte en begonnen hard te lachen. Hierop keek de hoogleraar ons strak aan en zei dat hij hierover helemaal geen grap maakte. Hij was onder de indruk van de prestaties van sommige wichelroedelopers wat betreft de opsporing van grondwater. Hij maakte ons duidelijk dat we dit onderwerp niet zomaar moesten afwijzen. Deze opmerking maakte indruk op mij en ik besloot het onderwerp te gaan bestuderen.

Na het eenvoudige boekje van T. Graves (1970 ?) over wichelroedelopen gelezen te hebben, schafte ik mij een simpele gaffelvormige houten tak aan en ging hiermee - nieuwsgierig naar het resultaat - de straat op in mijn toenmalige woonplaats Amstelveen.

Met grote verbazing constateerde ik dat de houten tak al bij mijn eerste pogingen krachtig in mijn handen begon te draaien of heen en weer begon te bewegen, om voor mij volstrekt onbekende redenen. Na wat oefening was ik in staat al lopende de houten gaffel min of meer in evenwicht te houden, en bemerkte ik dat ze herhaalbaar op dezelfde plaatsen en op dezelfde manier uitsloeg.

Ik besloot de plekken waar de wichelroede uitsloeg op een kaart aan te geven. Het resultaat van deze kartering is in de onderstaande afbeelding weergegeven.

Figuur 2. Uitgekarteerde wichelroede-zone in de bebouwde kom van Amstelveen.
(Mapped area of a dowsing-zone in the suburb of Amstelveen).

Door de uitslagtrajecten met elkaar te verbinden ontstond een ongeveer zeven kilometer lange, 70- 350 meter brede zone, die zich als een wormachtige structuur door het volgebouwde stadsdeel slingerde. Buiten dit kaartblad was de structuur zowel in noordelijke als in oostelijke richting over kilometers te vervolgen.

De omvang en vorm van de wichelroedezone deed vermoeden dat er een geologische structuur in de ondergrond mee in relatie gebracht zou kunnen worden. Een expert op het gebied van de Kwartair-geologie meende dat het goed mogelijk was dat zich in de ondergrond van Amstelveen een getijdegeul bevond, daar deze in noord- en west-Nederland veelvuldig voorkomen.

De onderstaande foto is een recente getijdegeul uit de Waddenzee

Foto 1. Recent geulenpatroon in het Dollard-gebied (Foto J. van de Kam).
(Recent gully -pattern in the Dollard-area (Picture by J. van de Kam)).

In de polder Groot Mydrecht, ten zuiden van Amstelveen zijn deze fossiele geulpatronen in het landschap te herkennen. Hier kon worden vastgesteld, dat in de nabijheid van deze geulpatronen de wichelroede krachtig uitsloeg.

figuur 5.
De voornaamste eb- en vloedkreeken in het gebied der Ronde Venen (Bennema, 1953).
(The principal tidal creeks in the area, (Bennema, 1953)).

3. Hoe werkt de wichelroede?

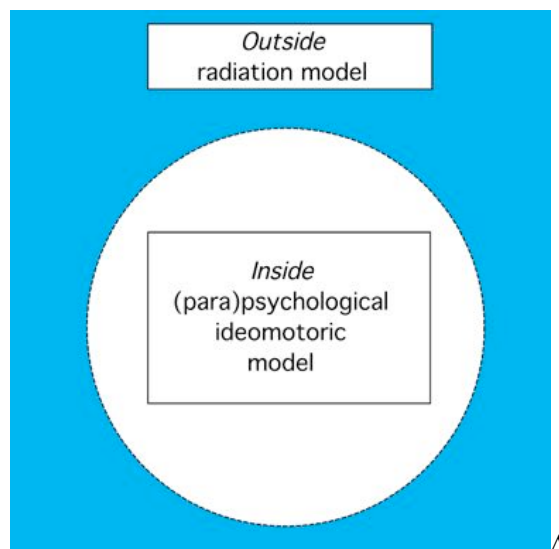
Al vanaf de Middeleeuwen zijn wetenschappers gefascineerd door het uitslaan van de wichelroede. Het eerste wat zij vonden, was dat de wichelroede zélf niet beweegt. Het beweegt slechts in de handen van een mens die de wichelroede vasthoudt. Het werd duidelijk dat de wichelroede een mechanische hefboom is, die zwakke spierbewegingen in de armen van de wichelroedeloper zichtbaar maakt. De wichelroede kan worden beschouwd als een biofeedback-instrument dat zwakke onbewuste informatie geeft over het lichaam van de wichelroedeloper. Deze conclusie strookt met veldobservaties van wichelroedelopers die water wisten op te sporen zónder gebruik te maken van een wichelroede. Zij gebruikten daarvoor uitsluitend hun uitgestrekte armen en handen.

Dus de spil waar alles om draait, is het eigen lichaam van de wichelroedeloper. Waarom reageert dat zo? Om deze vraag te beantwoorden, hebben wetenschappers twee fundamenteel verschillende benaderingen gekozen. Deze hebben te maken met de *buitenkant* en de *binnenkant* van de werkelijkheid.

De *buitenkant* van de werkelijkheid heeft te maken met de ons omringende wereld. Het gaat om de normale fysische realiteit met zijn fysische verschijnselen.

De *binnenkant* van de werkelijkheid is de verborgen binnenwereld van het bewustzijn, de psychologische dimensie van de realiteit.

Historisch is de wetenschap haar onderzoek naar het wichelroedeloopen begonnen met de verkenning van de *binnenkant* van de realiteit. In de tweede helft van de 19e eeuw ontdekten fysiologen en vroege psychologen het *ideomotorische principe*. Zij vonden dat het onderbewustzijn zich in het lichaam kan manifesteren door onbewuste spierbewegingen. In die dagen was dit een revolutionaire ontdekking. Vandaag de dag is dit algemeen bekende kennis. U heeft zeker allemaal wel eens gehoord van lichaamstaal. De manier waarop u zit of staat geeft informatie over hoe u zich voelt.

In die dagen koppelden wetenschappers dit nieuwe inzicht van het ideomotorische principe aan het bewegen van de wichelroede. Zij stelden dat de zwakke lichamelijke reacties van de wichelroedeloper konden worden opgevat als een spiegel van de persoon's eigen gevoelens, wensen, gedachten enzovoort. Veel mensen dachten dat deze psychologische verklaring alles kon verklaren. Dit was zeker het geval voor de meeste leken, die voor het eerst van hun leven met de wichelroede aan de slag gingen. Maar deze psychologische verklaring was ontoereikend om de buitengewone vermogens te verklaren van de beroemde en algemeen gerespecteerde wichelroedelopers.

De wetenschap van de parapsychologie gaf nieuwe inzichten. Deze geleerden vergrootten het psychologische concept van het ideomotorische principe. Zij stelden dat paranormaal verkregen informatie zich via het onderbewustzijn van de wichelroedeloper kon manifesteren als zwakke spierbewegingen in het lichaam van de wichelroedeloper. Aan het begin van de twintigste eeuw was het wetenschappelijk geaccepteerd, dat begaafde wichelroedelopers dienden te worden begrepen als paranormaal begaafde mensen.

Maar dit is niet het hele verhaal. Zoals eerder gezegd bestaat er ook een *buitenkant* verklaring voor het wichelroedeloopen. Deze benadering is karakteristiek voor onze moderne tijd en begon zo ongeveer ná de tweede Wereld Oorlog. Deze benadering is sterk verbonden met de nieuwste wetenschappelijke ontdekkingen op het gebied van biologische effecten van elektromagnetische velden.

In dit verband wil ik speciaal de Nederlandse geoloog Solco Tromp noemen, die een pionier op dit gebied was. Direct na de Tweede Wereldoorlog stelde hij een nieuw model voor het wichelroedeloopen voor. Hij noemde dit het model van de 'spier-tonus-reflex'. In dit model wordt het lichaam van de wichelroedeloper beïnvloed door externe elektromagnetische velden veroorzaakt door ondergrondse geologische structuren. Tromp beschouwde het wichelroedeloopen als een fysiologische reactie van het lichaam van de wichelroedeloper op externe natuurkundige factoren.

In onze eigen tijd is deze onderzoekslijn voortgezet door het werk van de Duitse natuurkundigen König en Betz. In de tachtiger jaren van de vorige eeuw gaven zij leiding aan een uitgebreid onderzoeksproject, dat gesubsidieerd werd door de Duitse overheid. Het doel was om wichelroedelopers te onderzoeken op hun vermogen om kunstmatige en natuurlijke structuren op te sporen, die specifieke elektromagnetische stralingen uitzenden.

4. Over het kind en het badwater

In onze tijd is er een scherp wetenschappelijk debat gaande over het testen van individuele wichelroedelopers. Presteren wichelroedelopers onder dubbelblinde testcondities beter dan toeval? Het zo juist genoemde onderzoeksproject van de Duitse natuurkundigen König en Betz bracht aan het licht dat dit voor sommige wichelroedelopers inderdaad het geval is. Maar zeker niet voor alle wichelroedelopers. Om het meer precies te zeggen: 500 wichelroedelopers werden getest. In het meeste gevallen waren de uitkomsten door het toeval bepaald. Slechts 6 wichelroedelopers hadden resultaten die niet door toeval konden worden verklaard. De conclusie van König en Betz was: échte wichelroedelopers bestaan, maar zijn schaars.

Dus dit is wat recent wetenschappelijk onderzoek aan het licht heeft gebracht. Maar wat doen we met deze informatie?

In de populaire media, zoals Wikipedia op internet, zijn er onbekende schrijvers die beweren dat er helemaal geen wetenschappelijk bewijs bestaat dat wichelroedelopers écht bestaan. Naar mijn mening vergissen deze onbekende auteurs zich helemaal. Zij 'gooien het kind met het badwater weg'.

Staat u me toe dat ik deze onbekende auteurs een weerwoord geef.

- In de eerste plaats is het zo dat er uitgebreide informatie bestaat over wichelroedelopers die water vonden. Zoals eerder gezegd had de beroemde Engelse wichelroedeloper John Mullins de verbazingwekkende garantie 'geen water, geen betaling'. Hij nam hiermee een groot risico, dat gemakkelijk het einde van zijn bedrijf had kunnen betekenen. Dat hij vele jaren dit werk op deze manier heeft kunnen doen, is het bewijs van zijn unieke kwaliteiten op dit gebied.

Behalve John Mullins zijn er veel meer grote wichelroedelopers geweest. Tientallen beroemde mannen en vrouwen kunnen worden genoemd. De Duitse geleerde Betz heeft een illustratief boek hierover geschreven om dit punt onder de aandacht te brengen.

- Laten we eens kijken naar een ander punt van deze anonieme Wikipedia schrijvers. Zij beweren dat "geologisch onderzoek heeft laten zien, dat 80 to 90% van het aardoppervlak water bevat. Het vinden van plaatsen zonder water zou een indrukwekkender prestatie zijn." Dat klinkt redelijk, maar dat is het helemaal niet. Je moet geologische kennis hebben, om te zien dat deze Wikipedia schrijvers geologische leken zijn, die niet weten waarover ze het hebben.

In werkelijkheid is het zo dat geologische structuren in het aardoppervlak zeer verschillend en gecompliceerd kunnen zijn. Dus je kunt gewoon niet zeggen dat water overal aanwezig is. Dat is gewoon niet zo. We kunnen er zeker van zijn dat onze anonieme schrijvers nooit van de volgende woorden van de beroemde Zwitserse geoloog Albert Heim hebben gehoord.

Met betrekking tot de kundigheid van Zwitserse wichelroedeloers om water te vinden, vond Heim het volgende. In een aantal gevallen sprak Heim zijn bewondering uit voor deze mensen. Zij hadden water gevonden op plaatsen, waar zich volgens geologen geen water kon bevinden. De wichelroedeloers bewezen door het vinden van water dat de geologen het bij het verkeerde eind hadden.

De essentie van mijn presentatie is dat echte wichelroedeloers wél bestaan. Dus laten we de baby beschermen.

5. Heeft de wichelroede nog toekomst in onze moderne tijd?

In het begin van mijn lezing heb ik de wichelroede geïntroduceerd als de oudste sensor technologie van de mensheid. De bijeenkomst van vandaag gaat over de nieuwste technische en wetenschappelijke ontwikkelingen. Dit roept de vraag op, of de wichelroede nog wel toekomst heeft in onze moderne tijd? Heeft onze 'grootvader' nog toekomst te midden van zijn 'kleinkinderen'?

Naar mening is het antwoord 'ja'. Ik wil u dit graag nader illustreren aan de hand van twee zaken, die dit onderwerp vanuit verschillende perspectieven bekijken.

- Het eerste onderwerp is praktisch. Het gaat over het gebruik van de wichelroede voor het opsporen van water in de Derde Wereld.
- Het tweede onderwerp heeft een meer filosofisch karakter. Het heeft te maken met intuïtie als een algemene menselijke aangelegenheid. Het brengt ons tot bespiegelingen over kennis en intuïtie in algemene menselijke zin.

• Laten we beginnen met het eerste onderwerp over wichelroedelopen en geologie. In het eerder genoemde onderzoeksproject van de Duitse natuurkundigen König en Betz speelde de Duitse ingenieur Hans Schröter een prominente rol. Behalve ingenieur is Schröter ook een uitzonderlijk begaafd wichelroedeloper. De John Mullins van onze tijd.

Hij werkte voor de Deutsche Gesellschaft für Technische Zusammenarbeit (GTZ) voor de ontwikkeling van drinkwater voorzieningen in Derde Wereld landen. Met zijn wichelroede wist Schröter meer dan 2000 boorlocaties te localiseren met verbijsterende succes percentages van 80 tot 96%. Dit was uitzonderlijk omdat in deze woestijnomgeving met conventionele methodes een succes percentage werd gehaald van 10 tot 50%.

Schröters werk is uitgebreid onderzocht door de Duitse fysicus Betz. In dit door de Duitse overheid betaalde project ging het om de beoordeling van de toepassing van de wichelroede om water op te sporen in woestijnachtige gebieden. Dit was het meest ambitieuze onderzoeksproject op het gebied van opsporing van water met de wichelroede dat ooit heeft plaatsgevonden.

Na tien jaar veldonderzoek concludeerde Betz dat een combinatie van wichelroedelopen en moderne hydro-geofysische technieken, zowel succesvoller als veel goedkoper waren dan de traditionele wetenschappelijke aanpak.

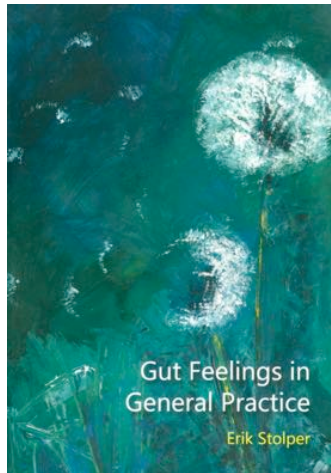
U ziet dat dit een veelbelovend onderwerp is met interessante perspectieven.

- In mijn tweede onderwerp wil ik het fenomeen van de wichelroedeloper graag in een bredere filosofische context plaatsen. Ik wil het met u graag hebben over de intuïtieve vermogens van mensen in het algemeen. De vraag is of er in de moderne wetenschap van vandaag en morgen nog wel plaats is voor de menselijke intuïtie?

Het zal u misschien verbazen, maar dit onderwerp speelt een rol in de geneeskunde. Om het precieser te zeggen: het speelt een belangrijke rol in de dagelijkse praktijk van de huisarts. Huisartsen maken mee dat ze het gevoel hebben dat er met hun patiënt iets niet goed is,

terwijl ze daarvoor nog geen heldere diagnose hebben. Dit wordt het 'niet-pluis' gevoel genoemd. De intuïtie van de huisarts geeft een alarm signaal, hoewel er (nog) geen wetenschappelijk bewijs voor is.

Een aantal jaren geleden is de Nederlandse huisarts Erik Stolper gepromoveerd op zijn proefschrift 'Gut feelings in General Practice' (Pluis, niet-pluis gevoel in de huisartsen praktijk).

Hij concludeert dat het niet-pluis gevoel als alarm signaal serieus wordt genomen door het Nederlandse tuchtrecht. Onder artsen wordt het pluis, niet-pluis gevoel aangemerkt als een soort impliciete kennis. Dit betekent dat de intuïtie van de arts een geaccepteerd onderdeel is van de moderne geneeskunde.

Mijn afsluitende conclusie is dat we allemaal mensen zijn en dat we door het combineren van wetenschap en intuïtie kunnen helpen de wereld meer sensitief te maken.

Dank u voor uw aandacht.